

Економічна ситуація в УРСР. Продовольчі програми. Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Зміни в соціальній та національній структурі населення.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. У 1964–1985 рр. радянська система зберігала зовнішню стабільність, але економічні, політичні та ідеологічні суперечності поглиблювалися. Реформи 1965 р. не подолали командно-адміністративну модель, а Конституція УРСР 1978 р. закріпила керівну роль КПРС.

- пояснити поняття «застій» і «системна криза»
- охарактеризувати реформу Олексія Косигіна
- пояснити зміст статті 6 Конституції УРСР 1978 р.
- визначити зміни в соціальній та національній структурі населення

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Період «застою»	1964–1985 рр. У КМЗ цей період характеризується уповільненням розвитку, дефіцитом, технологічним відставанням, корупцією та розривом між ідеологією і реальним життям.
Керівництво	Після усунення Микити Хрущова 14 жовтня 1964 р. ЦК КПРС очолив Леонід Брежнєв. В УРСР Петро Шелест керував КПУ до 1972 р., після нього — Володимир Щербицький.
Реформа Косигіна	Реформа 1965 р. передбачала госпрозрахунок, орієнтацію на прибуток і матеріальне стимулювання, але відновлення галузевих міністерств посилювало централізацію.
Сільське господарство	Механізація, хімізація, меліорація та великі капіталовкладення не усунули низької ефективності. У 1982 р. схвалили Продовольчу програму.
Кризові явища	Поширювалися дефіцит товарів, прихована інфляція, «довгобуди», висока матеріало- та енергоємність виробництва; значні ресурси спрямовувалися у ВПК.
Конституція 1978 р.	Формально зберігала державні атрибути УРСР і право виходу із СРСР, але стаття 6 закріпила КПРС як «керівну і спрямовуючу силу».
Населення	У 1959–1989 рр. зростала частка міського населення. Частка українців зменшилася з 76,7% до 72,1%, а росіян зросла з 16% до 22%.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
14.10.1964	Усунення М. Хрущова; Л. Брежнєв очолив ЦК КПРС
1965	Початок економічної реформи О. Косигіна
25.05.1972	П. Шелеста звільнено; КПУ очолив В. Щербицький
19–20.04.1978	Ухвалення Конституції УРСР
1982	Схвалення Продовольчої програми

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
застій	умовна назва періоду 1964–1985 рр., коли зовнішня стабільність поєднувалася з накопиченням системних проблем
системна криза	криза, що одночасно охоплює кілька ключових сфер суспільства
госпрозрахунок	принцип господарювання з орієнтацією підприємства на доходи, витрати й результат
дефіцит	стійка нестача товарів порівняно з попитом
номенклатура	партійно-державний керівний прошарок

4. Постаті та організації

- Леонід Брежнєв
- Петро Шелест
- Володимир Щербицький
- Олексій Косигін
- КПРС
- ЦК КПУ

5. Причина → подія → наслідок

Уповільнення темпів розвитку та неефективність командної системи →

Реформа 1965 р. → згорання реформ → «розвинутий соціалізм» → Конституція 1978 р. → продовольчі програми →

Поглиблення дефіциту, технологічного відставання, русифікації та залежності УРСР від союзного центру

Підсумок уроку

Зовнішня стабільність брежнєвської доби приховувала наростання системної кризи. Часткові економічні зміни швидко згорталися, а політична монополія КПРС була юридично закріплена.